

Ποιες ηγεσίες για ποιες μεταρρυθμίσεις

Στέφανος Μάνος

Ημερίδα Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος Περιφ. Τμήμα Αν. Κρήτης

25.01.2016

Το ξεχαρβάλωμα της Ελλάδας άρχισε με την επικράτηση του Ανδρέα Παπανδρέου στις εκλογές του 1981. Ακολούθησε η συστηματική διάλυση της δημόσιας διοίκησης και του ήθους της διοίκησης για να μη στέκεται εμπόδιο στον αχαλίνωτο λαϊκισμό των πρώτων χρόνων του ΠΑΣΟΚ.

Μια πρώτη συνέπεια του αχαλίνωτου λαϊκισμού ήταν η θεοποίηση του παρασιτισμού σε βάρος της δουλειάς και της προσπάθειας. Απόλαυση και κατανάλωση τώρα, οι συνέπειες ...αργότερα. Δάνεια και πάλι δάνεια.

Σήμερα, η προοπτική οριστικής οικονομικής καταστροφής είναι ορατή. Τα τελευταία 5 χρόνια εξανεμίστηκαν αποταμιεύσεις, μηδενίστηκαν περιουσίες. Επιχειρήσεις έκλεισαν, χιλιάδες άνθρωποι έχασαν τη δουλειά τους. Η Ελλάδα μας έλεγε ο Παπανδρέου "ανήκει στους Έλληνες". Σήμερα, στην πραγματικότητα, ανήκει στους πιστωτές της, που την εξουσιάζουν.

Και τώρα συζητούμε για μεταρρυθμίσεις! Και ποιος θα τις κάνει; Εμείς, ο Ελληνικός λαός; Μα έχουμε αποδείξει, ξανά και ξανά, ότι δεν έχουμε χορτάσει λαϊκισμό! Είμαστε έτοιμοι να εμπιστευθούμε τον πρώτο αγύρτη που θα μας τάξει μια ανύπαρκτη εύκολη λύση. Μας αρέσει να είμαστε βουτηγμένοι σε μια θάλασσα ψεμάτων. Μέχρι τη τελική καταστροφή για την οποία φυσικά, όταν έλθει, θα φταίνε όλοι οι άλλοι.

Εδώ και τουλάχιστον είκοσι χρόνια η σημερινή κατάσταση ήταν προδιαγεγραμμένη. Αγνοήσαμε τις προειδοποιήσεις. Περιθωριοποιήσαμε όσους τις έκαναν. Ό,τι δεν κάναμε για είκοσι χρόνια, τότε που οι διορθωτικές κινήσεις ήταν σχετικά πιο εύκολες, πιστεύει κανείς ότι υπάρχει λαϊκό ρεύμα να γίνουν τώρα; Μεταρρυθμίσεις; Κανείς δεν τις θέλει!

Οι πιστωτές, η τρόικα, οι θεσμοί - όπως και αν τους λέμε - έχουν καταλάβει την άρνησή μας να αλλάξουμε. Και επειδή μπορούν, όπως περίτρανα φάνηκε με την καλοκαιρινή ατιμωτική συνθηκολόγηση του κ. Τσίπρα, προσπαθούν να μας επιβάλλουν - συχνά άγαρμπα και αδέξια - αλλαγές που εμείς πρώτοι θα έπρεπε να επιζητούμε. Διότι, έπρεπε τάχα η τρόικα να μας ζητάει ακομμάτιστη διοίκηση; ή πιο γρήγορη απονομή της δικαιοσύνης; σύγχρονη Παιδεία; Δυστυχώς όμως για αυτές τις αλλαγές που εμείς πρώτοι έπρεπε να θέλουμε, ΔΕΝ υπάρχει λαϊκή πίεση για την

πραγματοποίησή τους. Το αντίθετο υπάρχει. Άρνηση υποκινούμενη από ένα ανόητο και χυδαίο πολιτικό σύστημα. Ο για δεκαετίες αχαλίνωτος λαϊκισμός, ο συνεχής δανεισμός για άμεση απόλαυση και κατανάλωση διαμόρφωσαν κοινωνικά αντανακλαστικά και συμπεριφορές που στρέβλωσαν την ικανότητά μας να αντιλαμβανόμαστε την πραγματικότητα. Θα έχουμε λοιπόν μεταρρυθμίσεις με το στανιό που θα μας επιβάλλουν οι πιστωτές. Άλλες θα είναι σωστές και άλλες λάθος.

Καμιά όμως δεν θα είναι με τη θέλησή μας. Και αυτό είναι λάθος. Μεγάλο λάθος. Το 2012, μετά τις εκλογές, παραιτήθηκα από την ενεργό πολιτική δράση. Αποφάσισα ότι δεν είχε νόημα να συνεχίσω να επιδιώκω αλλαγές που σχεδόν κανένας δεν ήθελε. Δεν ζητάω λοιπόν τίποτε από εσάς σήμερα, παρά μόνο να αντέξετε να με ακούσετε για λίγο ακόμη.

Θα σας μιλήσω για μια αλλαγή, μεταρρύθμιση, που δεν είναι στο τραπέζι με τη τρόικα. Κανείς δεν μιλά γι αυτήν. Φανταστείτε την σαν μια ένεση ευθύνης. Ένα αντιβιοτικό που μπορεί να σκοτώσει τον λαϊκισμό.

Από πρόσφατο άρθρο του Θανάση Παπανδρόπουλου, σας διαβάζω: "Η αντιδυτική και αντιφιλελεύθερη Ελλάδα είναι καταδικασμένη στην αφάνεια και στην παρακμή. Ακόμα χειρότερα, είναι ανίκανη να κάνει οποιαδήποτε προσπάθεια προσαρμογής στον ταχύτατα μεταβαλλόμενο κόσμο της ψηφιακής εποχής και των μεγάλων μετασχηματισμών. Ιδεολογικά, η ελληνική κοινωνία έχει καταρρεύσει υπό το βάρος του πτωχευμένου κρατισμού και της διαφθοράς του. Αυτός είναι και ο λόγος που η χώρα έχει σήμερα την κυβέρνηση που της αξίζει. Κυβερνάται έτσι από μία δράκα γερασμένων πνευματικά και ιδεολογικά ανθρώπων, που νομίζουν ότι μπορούν να διατηρήσουν εν ζωή ένα σύστημα αρπαγής και ανοησίας το οποίο κρατιόταν ζωντανό ελέω εξωτερικών επιδοτήσεων και δανείων." Και συμπληρώνει ο Παπανδρόπουλος: "Τα 35 τελευταία χρόνια το σύστημα αυτό απορρόφησε πάνω από 1.000 δισεκατομμύρια ευρώ επιδοτήσεις και δάνεια και το μόνο που κατάφερε ήταν να ...πτωχεύσει! Πρόκειται για μοναδική περίπτωση ανικανότητας και φαυλοκρατίας, αλλά και της άρνησης μιας κοινωνίας και ενός πολιτικού συστήματος να συγκλίνουν προς την πραγματικότητα."

Το χαρακτηριστικό του πολιτικού συστήματος αρπαγής και ανοησίας είναι η συγκέντρωση της εξουσίας στο κέντρο, στην Αθήνα, και εν τέλει στον πρωθυπουργό. Το σύστημα έχει χαρακτηριστεί πρωθυπουργοκεντρικό. Ποτέ περισσότερο απ' ότι σήμερα.

Η δύναμη του πρωθυπουργού είναι στην πραγματικότητα ανεξέλεγκτη. Κανένας ουσιαστικός έλεγχος δεν του ασκείται. Σε αυτό το περιβάλλον αναπτύσσεται η διαφθορά των "παρατρεχάμενων" και συγκροτείται το πολιτικό σύστημα "αρπαγής και ανοησίας" που περιγράφει ο κ. Παπανδρόπουλος.

Στο υπερσυγκεντρωτικό σχήμα ο πολίτης αισθάνεται αμέτοχος, αδύναμος και ανεύθυνος. Πως μπορεί να συνδέσει στο μυαλό του ο κάτοικος της Κνωσού, για παράδειγμα, τα έξοδα που αποφασίζει το Αθηναϊκό κράτος με τους φόρους που πληρώνει; Συνειδητοποιεί ο κάτοικος της Κνωσού ότι τις καθαρίστριες που προσέλαβε η κυβέρνηση του μειώνουν κατά τι ότι του μένει στο πορτοφόλι; Ακόμη και σήμερα, παρά την οδυνηρή και εξοντωτική φορολογία, εξακολουθούμε να μην αντιλαμβανόμαστε ότι κάθε περιττή κρατική δαπάνη, κάθε ρουσφέτι, κάθε αχρείαστος διορισμός, έχει άμεσο αντίκτυπο στο πορτοφόλι μας. Διαμαρτυρόμαστε για το αποτέλεσμα (τους φόρους) αλλά ποτέ για τα αίτια που προκάλεσαν τους φόρους (τις δαπάνες). Διαμαρτυρόμαστε, έχοντας επίγνωση της ανικανότητάς μας να επηρεάσουμε τις εξελίξεις.

Αυτή την κατάσταση ανημποριάς του πολίτη θέλω ν' αλλάξουμε. Ν' αποδυναμώσουμε τον πρωθυπουργό και να ενδυναμώσουμε τους πολίτες. Ν' αποδυναμώσουμε το κέντρο και να ενδυναμώσουμε την τοπική αυτοδιοίκηση. Μιλώ για μια ριζική αναδιανομή εξουσίας.

Μιλώ για ένα κράτος στο οποίο η τοπική αυτοδιοίκηση, οι 325 δήμοι της χώρας και οι 13 περιφέρειες, θα έχουν πραγματική διοικητική και πραγματική οικονομική αυτοτέλεια.

Οι Περιφέρειες θα έχουν ίδιους πόρους που συνίστανται σε ανταποδοτικά τέλη, τα οποία αντιστοιχούν στις προσφερόμενες υπηρεσίες, και ίδιο εύλογο φόρο εντός των ορίων του νόμου (ιδίως τέλος επιτηδεύματος, τέλος κυκλοφορίας οχημάτων). Το ύψος των τελών και φόρων και η διαδικασία είσπραξης θα καθορίζονται από τα αρμόδια όργανα των Περιφερειών εντός όμως του πλαισίου του νόμου.

Αντιστοίχως και οι Δήμοι θα έχουν ίδιους πόρους που συνίστανται σε ανταποδοτικά τέλη, και ίδιο εύλογο φόρο (ιδίως τέλος καταστημάτων, τέλος καθαριότητας και φωτισμού, τέλος κοινόχρηστων χώρων και φόρος ακίνητης περιουσίας).

Κάθε Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα καταρτίζει τον προϋπολογισμό του έως το τέλος Σεπτεμβρίου κάθε έτους. Επίσης θα δημοσιεύει σε ειδικό τεύχος του Φύλλου Εφημερίδας της Κυβερνήσεως περιοδικές τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις για το προηγούμενο τρίμηνο και απολογισμό εντός του πρώτου εξαμήνου κάθε έτους για το προηγούμενο έτος. Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων θα γίνεται από Ελεγκτική Αρχή πριν από τη δημοσίευσή τους. Οι οικονομικές καταστάσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα αναρτώνται υποχρεωτικώς στο διαδίκτυο. Οι προϋπολογισμοί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα καταρτίζονται μετά από επαρκή δημόσια διαβούλευση με τους κατοίκους των οικείων περιοχών. Ο δημότης θα έχει λόγο για το πως θα ξοδευτούν τα λεφτά του. Οι προϋπολογισμοί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

οφείλουν να διασφαλίζουν τη δημοσιονομική ισορροπία μεταξύ εσόδων και εξόδων και τη βιώσιμη δημοσιονομική λειτουργία τους. Δεν θα επιτρέπεται ο δανεισμός των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την κάλυψη ελλειμματικών προϋπολογισμών, και μόνο γνησίως απρόβλεπτες και επείγουσες ανάγκες τους από γεγονότα ανωτέρας βίας θα καλύπτονται από τον τακτικό προϋπολογισμό.

Τι αλλάζει λοιπόν; Η τοπική αυτοδιοίκηση, πραγματικά αυτοδιοικείται. Δεν εξαρτά τις αποφάσεις της από τις θελήσεις του κέντρου και κυρίως τα λεφτά του κέντρου. Χρηματοδοτείται, χωρίς δάνεια, αποκλειστικά από τους δημότες της από τους οποίους τελικά εξαρτάται. Οι δημότες συμμετέχουν στην κατάρτιση του προϋπολογισμού και αποφασίζουν πως θα ξοδευτούν τα λεφτά που οι ίδιοι θα συνεισφέρουν. Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι υπόλογη στους δημότες. Οι δημότες, όντας κοντά στη δημοτική εξουσία, θα περιορίσουν τις σπατάλες, τις περιττές δαπάνες, τα έργα βιτρίνας. Και αν δεν το κάνουν θα υφίστανται αυτοί και κανένας άλλος τις συνέπειες. Γι αυτό μίλησα για μια ένεση ευθύνης. Επειδή τα τέλη κυκλοφορίας περνούν και εισπράττονται στις περιφέρειες και ο φόρος ακίνητης περιουσίας στους δήμους θα καταργηθούν οι αντίστοιχοι κεντρικοί φόροι. Το κεντρικό κράτος, θα περιορίσει τις δραστηριότητες του με σκοπό να παρέχει εφεξής άριστης ποιότητας και αποτελεσματικές υπηρεσίες προς τους πολίτες.

Το κράτος θα συντονίζει την οικονομική ανάπτυξη ενθαρρύνοντας την ιδιωτική πρωτοβουλία σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού με στόχο τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Περιέγραψα ένα σύστημα που έχει πολλά από τα χαρακτηριστικά του ομόσπονδου Κράτους. Το κράτος επικουρεί τους δήμους και τις κοινότητες και τους πολίτες που έχουν ανάγκη, αλλά δεν αποφασίζει για θέματα τους. Στους δήμους και στις περιφέρειες θα διαμορφώνονται τοπικές πλειοψηφίες που μπορούν να διαφέρουν από τις επιλογές της κεντρικής (πρωθυπουργικής) εξουσίας.

Νομίζουν μερικοί αφελώς, παραβλέποντας τις εμπειρίες των τελευταίων 40 ετών, ότι η Ελλάδα χρειάζεται, για να κυβερνηθεί, ισχυρή κεντρική εξουσία. Μα την έχει. Και το αποτέλεσμα της ισχυρής κεντρικής εξουσίας είναι η χρεοκοπία της Ελλάδας και η αποχαύνωση των πολιτών της. Η ομοιομορφία ήταν πάντοτε το όνειρο των οπαδών του συγκεντρωτικού σχεδιασμού και της κεντρικής, παντοδύναμης δημόσιας διοίκησης. Ομοιομορφία και εξισωτισμός στην Παιδεία, στο μισθολόγιο, στο ωράριο κοκ. Ομοιομορφία που σκότωσε την πρωτοβουλία και την πρόοδο. Η δημοκρατική Ελλάδα δεν χρειάζεται περισσότερη κεντρική εξουσία, χρειάζεται να δώσει τη δύναμη και το κουράγιο αλλά και την ευθύνη στους πολίτες να γίνουν πραγματικοί πολίτες για να διαμορφώσουν το μέλλον τους.